

L·E·E·S·W·I·J·Z·E·R

Kees 't Hart

Ter navolging
Querido, 2004
ISBN 90 214 6714 3
€ 18,95

Kees 't Hart voltooide in 2004 *Ter navolging*; een roman in briefvorm, maar dan in de eigentijdse zin van het woord. Niet voor niets zijn Betje Wolff en Aagje Deken onderwerp van onderzoek van de jonge en ambitieuze Vincent Gorter. Hun (brieven)romans werden nationaal beroemd en 't Hart beproeft met deze roman een geheel nieuw en actueel genre: de hedendaagse brievenroman. E-mails, sms-jes, oude brieven en dagboekfragmenten van Vincents vader Jan, die eerder onderzoek naar beide schrijfters in Frankrijk deed, wisselen elkaar af. Hiermee belandt de lezer in de rurige patriottengeschiedenis van beide dames, hun tijd in Trevoux en Friesland. 't Hart mengt feit en fictie op een aanstekelijke en bewonderenswaardige manier; P.J. Buijsters en Frits van Oostrom doen (ongewild) mee aan het e-mailen, maar blijven passief en op afstand. Veel meer op de voorgrond treedt de jonge onderzoeker; hij vrijt met Mies, de dochter van zijn promotor Halbertsma en zet alle zeilen bij om in het academisch pulletje te vallen. Niet zozeer Aagje en Betje, maar Vincent is optimaal aan het netwerken. De jonge promovendus schroomt niet om zelfgeschreven 'archiefstukjes' toe te voegen en

zet met ook andere trucjes zijn academische geloofwaardigheid op het spel. Ook is hij betrokken bij de herdenking van de tweehonderdste sterfdag van beide schrijfsters, november 2004 in Den Haag en mailt dus met Wim Deetman, de burgervader aldaar. Met *Ter navolging* heeft Kees 't Hart een roman geschreven die niet alleen een aanwinst is voor de moderne Nederlandse literatuur, maar ook een waardevolle in- en aanleiding vormt om Betje Wolff en Aagje Deken onder het stof vandaan te halen. Een brief aan Betje, een (e-mail) correspondentie tussen Aagje en Betje over Kees 't Hart – met dit boek is niet alleen thuis, maar ook in de klas heel veel mogelijk.

AMR

Floor Haakman

De inborsteling
Querido, 2004
ISBN 90 214 6712 7
€ 15,95

De inborsteling, Floor Haakmans tweede roman na haar zeer positief ontvangen debuut *Oneetbaar brood* uit 2000, draait om de drieëntwintigjarige Noëlle, die een autobiografische film heeft gemaakt over haar directe familie. Deze familie bestaat uit een moeder, een tante, twee ooms en een kort tevoren overleden grootmoeder. Het thema van de film wordt verwoord door de moeder van Noëlle tijdens een emotioneel gesprek tussen moeder en dochter in het eerste hoofdstuk van de roman: 'Dat wij ons allemaal al generaties lang verwoed bezighouden met een zeer groot, bij voorbaat tot mislukken gedoemd project. En dat dat project het leven is.' Noëlle wil koste wat het kost voorkomen dat ze deze familietrek overneemt. Ze besluit schoon schip te maken en zich te ontdoen van haar persoonlijkheid ('Hoe verlos ik mij van mezelf?') en en passent graag ook nog van haar verleden. Haar zogenoemde inborsteling – haar geweten, haar zelfkritiek – staat haar hierbij met raad en daad terzijde. Deze inborsteling is in de roman een bijna reëel personage, dat af en toe het woord neemt, commentaar en kritiek levert en toegesproken wordt. De hoofdstukken volgen op elkaar via een tamelijk associatief

en niet altijd direct duidelijk plan. Het is de lezer dan ook niet steeds duidelijk waar het betreffende hoofdstuk in de chronologie thuis hoort. Daarbij komt dat deze hoofdstukken grotendeels bestaan uit gedachten en gesprekken. Concrete handelingen en beschrijvingen, een duidelijk plot, ontbreken in de roman, waardoor het lezen veel concentratie, inspanning en eigen duiding van de lezer vergt. De zeer eigen, verzorgde en fraaie stijl van Haakman, gecombineerd met de eigenzinnige en licht 'gekantelde' wijze waarop haar hoofdpersoon tegen het leven aankijkt, maakt *De inborsteling* zeer de moeite waard, zij het waarschijnlijk slechts voor een beperkte groep lezers.

JB

L·E·E·S·W·I·J·Z·E·R

Leo Pleysier

De trousse

De Bezige Bij, 2004

ISBN 90 234 1437 3

€ 13,90

Leo Pleysier is een van de weinige Vlaamse auteurs die in Nederland populair zijn. Met zijn Wit is altijd schoon uit 1989 brak hij door in ons land. Zijn boeken zijn prachtige miniatuurtjes, eenvoudig van opzet, maar indrukwekkend door hun taalgebruik en door de precieze manier waarop hij mensen alleen door hen te laten praten tot leven wekt. In 1993 kwam *De gele rivier is altijd bevrozen*, een verhaal over een Belgische non, verteld door de ogen van haar neef(je); hij is nog maar een kind als ze, op weg naar de missie, plechtig wordt uitgeluid door haar familie. Hij is volwassen als ze voor de laatste keer terug in Vlaanderen, beseft dat de westerse wereld ingrijpend is veranderd: ze heeft hier niets meer te zoeken, en haar familieleden laten haar vrijwel ongemerkt vertrekken. 'Missie' is voor hen een relict, iets volstrekt achterhaalds, uit een voorbij tijd. Die non speelt de hoofdrol in *De trousse*. Ze is oud geworden, ligt, zoals zo vaak, wakker in de warme nacht in India en overpeinst haar situatie. Haar zware leven in een ziekenhuisje tussen de allerarmsten van het land begint zijn tol te eisen. Haar medezuster en beste vriendin, de chirurg zuster Astrid is onlangs gestorven na

een slopende ziekte. Ze mist haar erg en denkt over de invulling van haar leven, een invulling die vloekt met wat ze over het leven in België te horen krijgt van haar nichtje dat op wereldreis haar tante even bezoekt.

Het verhaal van de non is in zijn eenvoud indrukwekkend en ontroerend. Een absolute aanrader!

JD

Yusef el Halal

Man zoekt vrouw om hem gelukkig te maken

Nijgh en Van Ditmar, 2004

ISBN 90 388 3114 5

€ 14,90

De jonge Yusef wil schrijver worden. Zijn ouders en vrienden vinden dat maar niks, maar hij zet door en weet uiteindelijk zijn doel te bereiken. De verhalenbundel *Man zoekt vrouw om hem gelukkig te maken* heet het resultaat te zijn van dat alles. De korte verhalen en twaalf gedichten zijn geschreven vanuit het perspectief van de ik, Yusef: schrijver en verteller vallen nadrukkelijk samen. Hij is van Marokkaanse afkomst, maar helemaal in Nederland opgegroeid, en zit dientengevolge in de gebruikelijke spagaat tussen twee werelden. Hij kankert op Marokkaanse gewoonten en normen, en op Nederlandse. Zijn grote liefde is Najoua, die hem afwijst: ideaal 'materiaal' voor een auteur. Hij wil met een vriend op literaire vakantie, een

boek achterna, en omdat de muggen in het hoge noorden uit W.F.Hermans' *Nooit meer slapen* hem afschrikken, kiest hij voor kanovaart op de Dordogne à la Ronald Gipharts *Ik ook van jou*. Dat diens naam hier opduikt, is niet zonder reden. Als de verteller het niet luidkeels ontkende – en de auteur en de uitgeverij ook – zou je geloven dat je hier te doen had met een door genetische manipulatie ontstane tweelingbroer van Giphart. Onderwerpkeuze (schrijver willen worden, seks als doorlopend aandachtspunt en bron van inspiratie, een kritische houding ten opzichte van het literaire wereldje) en stijl (grappige woordspelingen, verrassende overgangen en zinswendingen, frisse beschrijvingen van het lichamelijke) zijn Marokkaanse versies van wat we al uit Utrecht kenden. Wie die Yusef

echter ook moge zijn, hij is net als Giphart goed voor een paar uur leesplezier: een frisse, originele kijk op het literaire wereldje en op het alledaagse bestaan van een niet alledaagse allochtoon.

JD

Mikael Engström

Tobbe

Van Goor, 2004

ISBN 90 00 03552 X

€ 15,75

Klein leed in een arme Zweedse buitenwijk, daarover vertelt Mikael Engström in *Tobbe*. Tobbe is een intelligente en gevoelige jongen, die opgroeit zonder moeder. Zijn vader is eigenlijk altijd aan het werk en Tobbe zoekt zijn heil op straat, tussen de rauwdouwers die zijn buurtkinderen zijn. 's Avonds vertelt hij in gedachten aan zijn overleden moeder wat hij heeft meegemaakt en wat hij hiervan vindt.

Tobbe is duidelijk anders dan de buurtkinderen. Onder het eten leest hij wetenschappelijke jeugdtijdschriften en hij denkt na over wat hij zich heen ziet gebeuren. Zo verzucht hij een keer: 'Waarom maken we altijd ruzie, waarom gaan we niet gewoon iets gezelligs doen met z'n allen?' Als hij met zijn vriendje Lars naar een andere wijk gaat om een kat te stelen, kijkt hij zijn ogen uit. Hij is nog nooit buiten zijn eigen wijk geweest en dit uitstapje verandert zijn wereldbeeld. Of, in het hoofd

noten, ritme, intervallen, akkoorden, harmonie, muziek.

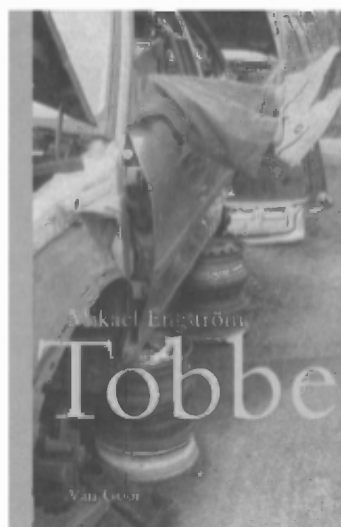
Yusef el Halal

**MAN ZOekt
VROUW**

**om hem
gelukkig te
maken**

'Een volstrekt uniek boek.'
Herman Brusselmans

L·E·E·S·W·I·J·Z·E·R

van Tobbe: 'Plotseling realiseerde hij zich dat alles misschien ook hier bestond, maar dan met andere namen. Misschien waren er hier ook een Lars, een Ola, een kiosk van Flits en een Bierbaard, maar heetten ze anders.' Tobbe lijkt erg op Thomas, het Amsterdamse straatschoffie uit *Winterijs* van Peter van Gestel. Hij is misschien iets intelligenter: waar Thomas leergierig is maar het van andere mensen moet horen, verzint Tobbe zijn eigen oplossingen. Beide jongetjes sluit je direct in je hart. En je beseft weer hoe het moet zijn om kind te zijn in een onbegrijpelijke wereld, en dat de meest simpele oplossingen vaak voor de hand liggen, als je ze maar wilt zien. Een prachtig boek voor lezers van alle leeftijden. Overigens kwam bij Van Goor ook nog een heerlijk leesboek uit:

Piraten! van Celia Rees, de auteur van het succesvolle *Heksen-dochter*. *Piraten!* (ISBN 90 00 03550 3, € 17,95) is een goed geschreven avonturenroman om helemaal in te duiken!

MO

Do van Ranst

Mijn vader zegt dat wij levens redden
Davidsfonds/Infodok, 2004
ISBN 90 5908 116 1
€ 13,50

Wat onmiddellijk opvalt in dit sfeervolle verhaal is de bevreemdende setting. Samen met haar ouders woont de vijftienjarige ikfiguur 'aan het einde van de wereld': precies in een haarscherpe bocht die doodloopt op een halfafgewerkte brug. De setting symboliseert de ontwrichte verhouding binnen het gezin: ruziënde ouders, een twijfelende adolescente en een dementerende grootmoeder.

Met de regelmaat van de klok worden autobestuurders verrast door de bocht, rammen de voor-gevel van het huis en worden er een tijdlang liefdevol verpleegd. Het zorgt voor een beetje afleiding in het verwarde en saaie bestaan van de vijftienjarige ikfiguur. Op een dag komt de jonge Zack letterlijk haar leven binnengereden. Ze krijgt gevoelens voor hem, maar wil tegelijkertijd haar sensuele relatie met de lesbische Sue niet verloochenen. Gevoelvol

én met een sterk inlevingsvermogen tast de auteur de grenzen van het eigen ik af. De onderhuidse spanning brengt het tweetal tot een ontroerende apotheose: hartstochtelijk kussend worden Zack en de ikfiguur betrappt door haar bezorgde moeder. Het levert een kentering in tweërlei opzicht op: Zack verlaat het huis, net zoals de familie het ouderlijk huis inruilt voor de stad. In haar fantasie ziet de ikfiguur het huis (lees: haar oude leventje) in vlammen opgaan. In deze beklijvende roman vloeien fantasie en realiteit naadloos in elkaar over, waardoor het verhaal een surrealistische sfeer uitademt. Van Ranst bedient zich van een sobere, poëtische taal met sterke zeggingskracht. Veel blijft tussen de regels verborgen, wordt aan de verbeeldingskracht van de lezer overgelaten.

Met deze in alle opzichten overweldigende adolescentenroman won de negenentwintigjarige Van Ranst als jongste winnaar ooit de prestigieuze manuscriptenprijs van Knokke-Heist voor het beste jeugdboek van 2004. Een terechte en verdienstelijke overwinning van een geboren verteller.

JP

Tanneke Wigersma

Acht dagen met Engel
Lemniscaat, 2004
ISBN 90 5637 618 7
€ 12,50

Acht dagen met Engel van Tanneke Wigersma is een boek dat zich niet direct in een categorie laat duwen. En dat begint al bij de raadselachtige titel. Silke ontmoet haar nieuwe klasgenoot Engel op een bankje in het park. Engel doet haar best om vriendinnen te worden. Ze heeft namelijk een bijzondere hobby: ze verzamelt mensen. Mensen die verdrietig zijn, maakt zij gelukkig en als haar dat gelukt is, heeft ze weer een 'item' voor haar verzameling. Ook Silke is ongelukkig; haar vader misbruikt haar seksueel en ze is als de dood dat hij binnenkort haar jongere zusje Sophie ook lastig gaat vallen.

L·E·E·S·W·I·J·Z·E·R

Hun moeder heeft schijnbaar niets in de gaten. Engel wel en zij stimuleert Silke te gaan praten met haar docent. Als Silke dat doet, verdwijnt Engel even plotse-ling als ze gekomen is en bedenkt Silke dat ze nu in Engels verza-meling zit.

Jammer genoeg is het wat myste-rieus voor welke doelgroep Wigersma heeft geschreven. De zinnen zijn kort en eenvoudig, waardoor je denkt aan jonge lezertjes. Het probleem, de vader die zijn dochter misbruikt, wordt echter heel impliciet omschreven, en dat vraagt weer meer leeserva-ring. Het zijn overigens wel prachtige beschrijvingen. Zo vlucht Silke iedere keer weer in een soort van droomwereld. Ziet ze bijvoorbeeld een spinnetje aan het plafond bungelen, dan stelt ze zich voor dat zij ook een spin wordt. Het moeilijke is dat vaders aanwezigheid in het bed van zijn dochter vervolgens niet wordt verklaard. En laten we wel wezen: er zijn ook vaders die gewoon voor de gezelligheid en zonder bijbedoelingen bij hun kinderen in bed kruipen. Hoewel stijl en onderwerp dus niet altijd even goed aansluiten, heeft Wigersma wel een boek geschreven dat het lezen – onder begeleiding – meer dan waard is, over een onderwerp waar ook best eens over geschre-ven mocht worden.

MO

Ad de Visser

De Grieken

Damon, 2004

ISBN 90 557 3507 8

€ 19,90

De Griekse literatuur is een schat die voor velen verborgen blijft of slechts gedeeltelijk bekend is. Niet gehinderd door wetenschap-pelijke ingevingen heeft Ad de Visser zich aan een studie van de Grieken gezet en een waardevolle bloemlezing tot stand gebracht. Een huzarenklus die pas in het begin is van een veelomvattend project. *De Grieken* is het eerste deel van Uit de eerste hand, waar-in de belangrijkste geschreven documenten uit de Europese geschiedenis worden gebundeld. Na de Grieken volgen nog de Romeinen, Middeleeuwen, Renaissance en de vier afgelopen eeuwen.

De Visser, die eerder voor het onderwijs boeken over beeldende kunst samenstelde, zoals *Hardop kijken* en *De tweede helft gedocu-menteerd*, moet een echte doorbij-ter zijn. Hij heeft zich laten leiden door zijn eigen nieuwsgierigheid en slaagt erin een toegankelijk overzicht van de Grieken te geven. Hij hanteert verschillende categorieën, te beginnen met een uitgebreid overzicht van de filo-sofen, onder wie Socrates, Plato en Aristoteles. Ook literatuur en drama zijn uiteraard vertegen-woordigd vanaf Homerus tot Aristophanus. Daarnaast heeft hij aandacht voor retorica, geschied-

schrijving en vakwetenschap. Juist de onwetenschappelijke benadering maakt de bundel aan-trekkelijk voor docenten en de geïnteresseerde leerling. Het boek bevat veel primaire, vertaal-de teksten die De Visser overal vandaan gehaald heeft; soms is hij zelf aan het vertalen gegaan. Zonder omwegen krijg je een goed beeld van de Griekse geschriften die vier eeuwen voor Christus een hoogtepunt beleef-den. Het is prettig tal van teksten die je ooit gedeeltelijk ergens hebt gelezen in een handzame bundel bijeen te hebben. Uiter-aard zijn de gekozen fragmenten persoonlijke keuzes, zoals het fragment uit De Vissers geliefde *Medea*, maar de meeste lezers zullen zich graag door deze gids aan de hand laten nemen om zich te verbazen over de zeg-gingskracht van de teksten.

HL

L·E·E·S·W·I·J·Z·E·R

Z·I·C·H·T O·P S·I·T·E·S

Na www.bijbelencultuur.nl en www.christelijkekinderboeken.nl bent u wellicht geïnteresseerd geraakt in het goede en slechte van de mens. U kunt terecht op www.waardenennormen.kennisnet.nl. Een recente website die docenten bijstaat in het aan-scherpen van gedragsregels. Op www.zestienmiljoenmensen.nl staan praktijkvoorbeelden van projecten en informatie over discussies rond waarden en normen. Wie liever inspiratie zoekt in de oudheid, bij mystiek en ridderschap van de arthurlegende, moet eens kijken op www.dit.is/king-arthur. Een mooi voorbeeld van cultuur en veranderde regels omtrent eer en trouw. Voor recenter jeugdsentiment is er www.goedenmorgen.nl. Deze website biedt onverwachte link-mogelijkheden naar boekjes en versjes uit een ruim genomen kindertijd. Wie er niet bij staat, is troubadour Cornelis Vreeswijk die nog altijd springlevend is, zo blijkt uit www.cornelisvreeswijk.nl. Vermoedelijk wordt zijn werk ook bewaard bij het Nederlands Theaterinstituut, www.tin.nl; daar is nu extra aandacht voor theater in de tweede wereldoorlog, www.theater2wo.nl, een waardevol archief voor CKV-verdieping. Een mooi archief is ook www.geheugenvannederland.nl. De site bevat beelden en teksten uit de vaak verborgen collecties

van Nederlandse culturele instellingen. Voor archiefstukken kunt u natuurlijk ook terecht bij www.nationaalarchief.nl. Voor actuele documenten verdient de www.vernieuwingbasisvorming.nl de nodige aandacht. Voor meer vrijheid en een eigen gezicht. Taal is ongekend goed vertegenwoordigd op het wereldwijde web. Naast al eerder gepubliceerde links noem ik nu ww.taalsite.nl, een sobere maar verantwoorde poort; www.literairnederland.nl, aardig en interactief, maar niet echt diepgaand; ww.boekblad.nl, bedoeld voor mensen uit het boekenvak, met inlogmogelijkheid. Wie meer regionaal georiënteerd wil zijn, moet eens kijken op www.cubra.nl met veel informatie over literatuur in Noord-Brabant. Interessant voor poëziefhebbers: www.vsbpoezieprijs.nl en www.skep.nl. De laatste richt zich vooral op de basisschool. Een belangwekkende website is www.dialang.org. Via deze site kunt u de sterke en zwakke kanten van uw beheersing van een vreemde taal onderzoeken en nagaan wat uw niveau van taalvaardigheid is. Uiteraard is dat niet het belangrijkste. De website draagt ertoe bij dat alle Europese landen eensluidende niveaus voor het talenonderwijs gaan hanteren. Een prachtig streven, zeker met het oog op *e-learning* en variabele leerlijnen; in de toekomst wellicht ook van toepassing op het moedertaalonderwijs.

In België maken ze doorgaans werk van websites. Een voorbeeld is www.bocobrusseel.be/LinksNlsLiteratuur.htm met veel link-mogelijkheden en ook users.sky.net.be/hildedoms/start.html is om die reden de moeite waard. Een rondreis langs scholen in eigen land is sowieso de moeite waard. Een inspirerende site is bijvoorbeeld www.cambiumned.nl van de sectie Nederlands uit Zaltbommel. Ook individuen kunnen het soms niet laten veel tijd en energie in een website over literatuur te stoppen, zoals Coen Peppelenbos met home.concepts-ict.nl/~coenp/index.htm. Op het terrein van CKV verwijst ik graag naar www.ckv23.com, waar veel materiaal voor docenten en leerlingen te vinden is. Een belangrijke nieuwe toegangspoort voor leraren is www.cultuurplein.nl. Voor jongeren zelf is er onder meer www.zapr.nl. Zeer speciaal voor de gitaarliefhebber is www.tabsrus.nl, volledig door jongeren gemaakt met honderden liedjes en voorzien van gitaarakkoorden. Voor de ontdekking van wereldliteratuur kunt u terecht op www.amerigo.nl, weliswaar commercieel, maar vaak toch wel verrassend. Voor de echte commerciële website moet u zijn bij www.briefopbestelling.nl. Wellicht een idee voor de bijklussende leraar die aan www.educatiefondernemen.nl

niet genoeg heeft. Enkele gratis tips: www.goedpuntoopbestelling.nl, www.enigediepgangopbestelling.nl, www.veelsurfplezieropbestelling.nl.

HL